

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים

וילדיהם דרור הלל ואשר יש'

עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי

וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה

רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

פרק ראשון כל המנחות

מחשבת שלא לשמן במנחה

בכל המנחות, [הנקמצות], **יש ארבע עבודות**, [שהן כנגד ארבע עבודות דם האמורות בקרבנות]. (א) **קמיצה**. [שהכהן נוטל קומץ, מן המנחה המקודשת בכלי שרת, (באופן שיתבאר בעזה"י בדף י"א)]. ועבודה זו במנחה, היא כנגד השחיטה בקרבנות הבאים מן הבהמה]. (ב) **נתינת הקומץ בכלי שרת**. [ועבודה זו במנחה, היא כנגד קבלת הדם בקרבנות הבאים מן הבהמה]. (ג) **הולכת הקומץ למזבח**. [ועבודה זו במנחה, היא כנגד הולכת הדם בקרבנות הבאים מן הבהמה]. (ד) **הקטרת הקומץ למזבח**, [ועבודה זו במנחה היא כנגד זריקת הדם בקרבנות הבאים מן הבהמה].

ולהשלמת העניין, העתקתי לכאן את סדר הקרבת המנחה, כפי שנדפס ב"בקיצור" על מסכת סוטה דף י"ד :

אדם מביא מנחה מתוך ביתו בקלתות של כסף וזהב, [שהן ראויות להיות כלי שרת]. ומנחת סוטה מביא בכפיפה מצרית, [שאינה ראויה לכלי שרת, אפילו למי שמכשיר כלי עץ, משום שכפיפה אינה מכובדת להביאה לפני המלך].

נותן את המנחה לכלי שרת ומקדש את המנחה, [ונחלקו חכמים אם כלי שרת מקדש את המנחה אף שלא לדעת, או שצריך לקדש את המנחה בפירוש אחרי שנתנה לכלי שרת].

ונותן על המנחה שמן ולבונה, ומוליכה לכהן. [שמכאן ואילך מצווה בכהן].

וכהן מוליך את המנחה למזבח, ומגישה לקרן דרומית מערבית של המזבח, כנגד חודה של קרן, ולרבי אליעזר מגישה לדרום הקרן הזו.

ומסלק את הלבונה לצד אחד, וקומץ מהמנחה הבלולה בשמן.

ונותן את הקומץ, עם הלבונה שסילק לצד, לתוך כלי שרת, לקדש פעם נוספת. [הקידוש הראשון הוא כנגד השחיטה בזבח, והקידוש השני הוא כנגד קבלת הדם בזבח].

ומעלה אותם להקטירים על גבי המזבח, מולח ונותן על גבי האישים.

הוקטר הקומץ, [י"א שהתחיל להישרף, וי"א שנשרף רובו], הותרה שאר המנחה לאכילת הכהנים, ורשאים לתת לתוכה יין שמן ודבש, כדרך אכילת מלכים, אבל אסורים לאוכלה חמץ.

וכל ארבע עבודות אלו, מצווה שיעשה אותן העובד לשם אותה מנחה, וכן מצווה שיעשה אותם העובד לשם בעלים של המנחה, כגון אם מקריב מנחה מרחשת בעבור ראובן, יעשה את כל העבודות הללו, (א) לשם מנחת מרחשת, (ב) לשם ראובן.

< רוב המנחות, שנקמצו שלא לשמן, [או שנעשית בהן אחת משאר ארבע העבודות האחרות שלא לשמן, או שנעשו בהן כל העבודות שלא לשמן], לא נפסלו בכך, ועדיין כשרות הן, ולכן אף אחר שנעשית בהם עבודה אחת שלא לשמן, מצווה לעשות את שאר העבודות לשמם, וכן לאכול את המנחות הנאכלות לכהנים, ככל המנחות שנעשו בכשרות.

ולא נפסדו המנחות הללו בכך שנעשית בהם עבודה אחת [או יותר] שלא לשמן, אלא לדבר אחד, והוא, שלא עלו לבעלים לשם חובתם, כלומר אם נדרו הבעלים להביא מנחת נדבה, ונעשית בה אחת העבודות שלא לשמן, המנחה כשרה לכל דבר, אלא שלא יצאו בה הבעלים ידי נדרם, וחייבים להביא מנחה נוספת, כדי לקיים את נדרם.

< כן הדין ברוב המנחות, אולם מנחת חוטא, [כלומר מנחה הבאה על חטא, כחטא טומאת מקדש וקדשיו, שדל שבדלים מביא מנחה לכפרתו], ומנחת קנאות [=מנחת סוטה], יוצאות מכלל זה, וכשנעשית בהן עבודה אחת שלא לשמן, הן פסולות לגמרי, ואין שייריהן נאכלים. [ואין חילוק בזה, בין אם היו כל העבודות שלא לשמן, או שהיתה רק עבודה אחת או מקצתה שלא לשמן, ובין שהיתה רק תחילת העבודה שלא לשמן או רק סוף העבודה שלא לשמן, כי לא רק בגמר דבריו אדם נתפס, אלא גם בתחילת דבריו]. ולעניין מנחת העומר, נחלקו אמוראים בדפים הבאים, האם היא כשרה שלא לשמה.

זו דעת משנתנו. ולהלן יתבאר בעזה"י, האם רבי שמעון חולק על משנתנו או לא.

עשה עבודה אחת [מעבודות הקרבן] שלא

לשמה אסור לעשות שאר עבודות שלא לשמה

קרבן שנעשתה בו עבודה אחת שלא לשמה, כגון ששחט עולה לשם שלמים, אף על פי שלא נעשתה עבודה זו כשורה, לא הותר בכך לעשות כן גם בשאר עבודות, אלא יעשו שאר העבודות לשמה. ודבר זה יש ללומדו מסברא ומהכתובים :

א. מסברא – מאחר שהעושה עבודה שלא לשמה, לא פסל את הקרבן, ועדיין הוא בכשרותו, אם כן דינו בשאר העבודות כמקריב קרבן כשר, ומאחר שמדיני ההקרבה, שיש לעשות את העבודות לשמה, כן דינו, שיעשה את העבודות לשמה, וכשעשה בו דבר אחד שלא כדין, לא התיר בכך לעשות גם דברים נוספים שלא כדין.

ב. מהכתובים – כלל בדינו שיש חילוק בין נדר לנדבה, האומר, הרי עלי להביא עולה, נקרא נודר, ואם הפריש בהמה לקיום נדרו, ואבדה הבהמה קודם שהקריבה, חייב להביא אחרת תחתיה, והאומר על בהמה, הרי זו לעולה, נקרא נודב, ואם אבדה קודם שהקריבה, אינו חייב להביא אחרת תחתיה, [כל זה מבואר במסכת מגילה דף ח']. ונאמר בתורה, "מוֹצֵא שְׁפָתַי תִּשְׁמַר וְעֲשִׂיתָ כְּאֲשֶׁר נִדְרָתָ לְה' אֱלֹהֶיךָ נִדְבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ", פתח הכתוב בנדר, "כְּאֲשֶׁר נִדְרָתָ לְה' אֱלֹהֶיךָ", וסיים בנדבה, "נִדְבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ", ללמד, שפעמים הנדר נעשה נדבה, כלומר אם נדר אדם להביא קרבן, ונעשו בו כל העבודות לשמה, יש כאן קיום לנדרו, אבל אם נעשית אחת העבודות שלא לשמה, אין כאן קיום לנדרו, והקרבן נעשה נדבה, ומאחר שלמדנו שקרבן שנעשתה בו עבודה שלא לשמה קרוי נדבה, מכאן למדנו, שיש לעשות את שאר עבודותיו לשמה, ככל נדבה, שמצווה לעשות את עבודותיה לשמה.

דעת רבי שמעון בעניין

הקרבת מנחות שלא לשמן

א. על פי דברי רבה.

לדעת רבי שמעון, הכתוב, "וְזֹאת תֹרַת הַמִּנְחָה ... קִדְשׁ קִדְשִׁים הוּא כַּחֲטָאת וְכֹאֲשֶׁם", מקיש את המנחות לחטאות ולאשמות, ללמד, (א) יש מנחות שדינם כחטאות, שאם נעשו שלא לשמן הן פסולות לגמרי, ואלו הן מנחות הבאות על חטא, ומנחות סוטה. (ב) יש מנחות שדינן כאשמות, שאם נעשו שלא לשמן הן כשרות, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. [דין חטאת ודין אשם מבואר במסכת זבחים].

אלא שלדעת רבי שמעון, [אף בקרבנות בהמה כחטאת ואשם], אין שינוי השם נחשב כשינוי, לפסול את הקרבן [לגמרי, או לפוסלו מלעלות לבעלים], אלא כשהשומעים יכולים לטעות, ולחשוב, ששמו [של הקרבן או של בעליו], הוא כפי מה שאמר העובד, אבל כשמהמעשה ניכר לכל מה שמו האמיתי [של הקרבן או של בעליו], השומע את העובד אומר שם אחר, אינו מקבל דבריו, ולכן אין הדבר נחשב כשינוי השם, והקרבן כשר לגמרי, אף לעלות לבעליו. [והטעם לכך, כי לדעת רבי שמעון, כשאמרה תורה ששינוי השם פוסל, הטעם לכך הוא כי השינוי נתפס, ויש ללמוד מכך, שכל שאין השינוי נתפס, אינו פוסל].

ומעתה, כשנעשה הקרבן שלא לשם בעליו, כגון שנעשה קרבן ראובן לשם שמעון, מאחר שקרבנות כל בני האדם קרבים בשווה, אין השקר ניכר מהמעשה, ואם כן השינוי מתקבל בעיני השומעים, ולכן הוא נחשב כשינוי, והוא פוסל.

אבל כשנעשה הקרבן בשינוי שמו של הקרבן, כל שניכר מהמעשים שהשינוי הוא שקר, אינו נחשב שינוי, ואינו פוסל כלל, והקרבן עולה לבעלים [אף בחטאת]. ולכן :

< לעניין שינוי השם במנחות.

מאחר שיש חילוק בין כל אחת ואחת, [מרחשת עמוקה, ומעשיה רוחשים ורכים, מחבת צפה ומעשיה קשים, חרבה אין בה שמן, בלולה יש בה שמן], אין שנוי שם המנחה פוסל, שכן אם יקמוץ מנחת מרחשת לשם מנחת מחבת, הכל רואים שזו מנחת מרחשת ולא מנחת מחבת, ואין בדברי המשנה כלום, והמנחה כשרה, ועלתה לבעליה.

[ואף אם נדר להביא מנחת מרחשת, והביא מחבת לשם מחבת, שאז אין ניכר ששינה ממה שנדר, שהרי מביא מחבת לשם מחבת, מכל מקום, לדעת רבי שמעון המנחה כשרה, כי מאחר שהביא מחבת, הרי זו מנחת מחבת, והיא כשרה כדין מנחת מחבת. (ועניין זה יתבאר בעזה"י במקומו בדף ק"ב)].

< ולעניין שינוי השם בקרבנות העוף.

הנה עולת העוף כך נעשית: (א) מליקה בראש המזבח. (ב) מיצוי דם (=סוחט בין אצבעותיו ונצוק הדם הולך למרחוק. [רש"י]) למעלה מחוט הסיקרא.

וחטאת העוף כך נעשית: (א) מליקה בכל מקום במזבח. (ב) הזאת דם (=אוחז בגוף העוף ומעלה ומוריד בכח והדם ניתן מעצמו. [רש"י]) למטה מחוט הסיקרא. (ג) מיצוי דם בכל מקום במזבח.

- ומעתה אם יעשה את עולת העוף כמעשה עולת העוף לשם חטאת העוף, אין ניכר ממעשיו שזו עולה ולא חטאת, כי כשם שהעולה נמלקת בראש המזבח, כך מליקת החטאת כשרה בראש המזבח, וכשם שהעולה מתמצת בראש המזבח, כך מיצוי דם החטאת [שאחר ההזאה של החטאת] כשר בראש המזבח, ואם כן אין היכר בשום מעשה שעושה שזו עולה ולא חטאת, ומאחר שנעשית לשם חטאת, נתפס בה שינוי השם לפוסלה, [מלעות לבעלים].

דף ג'

- אבל כשיעשה את חטאת העוף כמעשה חטאת העוף, לשם עולת העוף, השינוי לא יתפס, כי בחטאת יש הזאה תחת חוט הסיקרא, וכשיעשה את ההזאה כדין, ניכר שזו חטאת ולא עולה, כי בעולה אין הזאה כלל, וגם אין בה שום מעשה תחת חוט הסיקרא, ומאחר שהשינוי הזה לשם עולה אינו נתפס בחטאת, היא כשרה.

< ולעניין שינוי השם בקרבנות בהמה.

- קדשי קדשים שנשחטו כדינם בצפון העזרה, לשם קדשים קלים, שינוי השם נתפס בהם לפוסלם, כי אין ניכר מהמעשה שהם קדשי קדשים, שהרי גם קדשים קלים ראויים להישחט בצפון העזרה.

- קדשים קלים שנשחטו כדינם בדרום העזרה, לשם קדשי קדשים, שינוי השם נתפס בהם לפוסלם, ואף על פי שאין המקום הזה כשר לשחיטת קדשי קדשים, מכל מקום, אין הוכחה שאינם קדשי קדשים, כי יתכן שאלו קדשי קדשים שנשחטו בדרום העזרה שלא כדינם.

- עולת בהמה שנשחטה לשם חטאת בהמה, וכן חטאת בהמה שנשחטה לשם עולת בהמה, שינוי השם נתפס בהן לפוסלן [לעלות לבעלים או לגמרי], ואף על פי שהעולה היא זכר, ורוב חטאות הן נקיבות, אין מין הבהמה סיבה להראות לכל שהשינוי שקר, כי בני אדם אינם נותנים לב להבחין בין זכרים לנקיבות.

- פסח [הבא מכבש בן שנה] ששחטו לשם אשם [נזיר או אשם מצורע הבאים מכבשים בני שנה, או לשם אשם גזלות ומעילות הבאים מאיל בן שתי שנים], וכן אשם ששחטו לשם פסח, שינוי השם נתפס בהן לפוסלן [לעלות לבעלים או לגמרי], ואף על פי שמשנה שמו של קרבן בן שנה לקרבן בן שתי שנים [או להיפך], אין גיל הבהמה סיבה להראות לכל שהשינוי שקר, כי בני אדם אינם נותנים לב להבחין בין בני שנה לבין בני שתי שנים, שכן יש בני שנה גדולים, ובני שתי שנים קטנים.

- אחד מהקרבנות, [כגון חטאת ועולה ושלמים] שהוא שעיר [=עז], ששחטו לשם אשם [שאינו בא אלא מהכבשים], שינוי השם נתפס בו לפוסלו [לעלות לבעלים או לגמרי], ואף על פי שאין אשם בא שעיר, אין בכך להראות שהשינוי לשם אשם הוא שקר, כי הרואים את השעיר יכולים לטעות ולומר שהוא איל.

- וכל שכן שאר קרבנות שאין בהם שום הבדל בעשייתם, ששינוי השם תופס בהן לפוסלם, ולפיכך רובם של הזבחים, נפסלים בשינוי שם הקרבן.

- אולם קרבנות שהם קרבים מעגל או פר, [כגון פר כהן משיח], שנשחטו לשם פסח ואשם [שאינם באים אלא מן הצאן], ניכר לכל שהשינוי הוא שקר, כי לעולם ניכר ההבדל בין בקר לצאן, וידוע שאין הפסח והאשם קרבים מן הצאן, ולכן השינוי אינו נתפס בקרבן, והקרבן כשר.

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsur1@gmail.com

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

תרומות יתקבלו בברכה:

עבור הורביץ

בנק פאגי (52) סניף 183 חשבון 654248

ניתן לתרום גם בפייפל